

آیین نامه مالکیت فکری دانشگاه قم

مقدمه

حفظ دارایی های فکری و تلاش برای تبدیل یافته های علمی به ثروت با حفظ حقوق قانونی، از رویکردهای مهم علم و فناوری است. دانشگاه قم نسبت به لزوم حمایت از سرمایه ها و دارایی های فکری حاصل از تلاشهای ارزشمند اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی واقف بوده و معتقد است ایجاد و افزایش انگیزه در بین نیروهای انسانی در حوزه پژوهش و فناوری عامل بسیار مهم و مؤثری برای تحقق اهداف عالی دانشگاه و تعالی سرمایه های انسانی است. لذا در راستای اجرای "راهبردها و اقدامات ملی برای توسعه علوم و فناوری" در سند نقشه جامع علمی کشور (بند چهارم راهبردهای کلان و بند پنجم اقدامات) و در اجرای مفاد سند راهبردی دانشگاه قم (۱۳۹۹-۱۴۰۳)، معاونت پژوهشی و فناوری آیین نامه مالکیت فکری دانشگاه را تدوین می نماید.

ماده ۱- اختصارات و تعاریف

۱-۱- دانشگاه: منظور دانشگاه قم است.

۱-۲- معاونت: منظور معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه است.

۱-۳- کمیته: منظور کمیته تخصصی فناوری و مالکیت فکری دانشگاه است.

۱-۴- عضو هیأت علمی: منظور عضو هیأت علمی شاغل و یا بازنشسته دانشگاه است.

۱-۵- کارگزار مالی: نهاد مالی است که ارایه خدمات مالی نوین مورد نیاز جهت تجاری سازی را در قالب هایی مانند سرمایه گذاری ریسک پذیر، تسهیلات کم بهره و ارایه ضمانت های مورد نیاز بر عهده دارد.

۱-۶- تجاری سازی: فرایند خلق محصول و خدمت، بر مبنای یک دانش فنی نوین و عرضه پایدار آن در بازار است که بتواند برای خود، مشتری جذب نموده و به جریان نیازهای مشتری متصل گردد.

۱-۷- دارایی های فکری: دارایی های حاصل از خلاقیت های فکری که در زمینه صنعتی (نظیر اختراعات، طرح های صنعتی، دانش فنی، نرم افزار رایانه ای و علائم و نام های تجاری) و علمی و ادبی (نظیر مقاله، کتاب، پایان نامه و رساله) و هنری (نظیر هنرهای تجسمی، موسیقی، فیلم، شعر) و ایده و نظریه پردازی و یا سایر دستاوردهای عینی علمی و پژوهشی می باشند.

انواع دارایی فکری بر اساس روش ایجاد در ارتباط با دانشگاه به شرح زیر است:

۱-۷-۱- دارایی فکری ناشی از اختصاص اعتبارات یا امکانات دانشگاه؛

۱-۷-۲- دارایی فکری ناشی از اعطای تسهیلات از سوی دانشگاه با بازپرداخت؛

تبصره ۱: مرکز رشد دانشگاه خارج از شمول این بند می باشد.

۱-۷-۳- دارایی فکری ناشی از اجرای قراردادهای ارتباط با صنعت؛

۱-۷-۴- دارایی فکری ناشی از پایان نامه ها و رساله های دانشجویی؛

۱-۷-۵- دارایی فکری ناشی از اختصاص اعتبار ابلاغی از سوی دستگاه های دولتی و حمایتی به دانشگاه

۱-۷-۶- سایر دارایی های فکری حاصل از دستاوردهای علمی و پژوهشی نظیر مقاله، کتاب، نظریه و آثار ادبی و هنری

۱-۸- پدید آورنده/پدیدآورندگان: به شخص یا اشخاصی اطلاق می شود که یکی از مصادیق دارایی فکری را در زمان همکاری با دانشگاه ایجاد کرده باشند.

۱-۹- مالکیت فکری: مالکیت فکری به معنای تسلط و حق برخورداری از آثار ناشی از فعالیت ها و تراوشات فکری انسان در زمینه های ادبی، هنری، علمی، تجاری و صنعتی است.

۱-۱۰- حامی: اشخاص حقیقی یا حقوقی (اعم از دولتی و غیردولتی) که در کنار دانشگاه و پدید آورندگان در ایجاد دارایی فکری (معمولاً از طریق حمایت مالی) شریک می باشند.

ماده ۲ - اهداف

۱-۲- ایجاد انگیزه برای پژوهشگران در راستای خلق و توسعه فناوری های ارزش آفرین، تسهیل توسعه دارایی های فکری با ارزش برای دانشگاه و مجری پژوهشی، تشویق و ارتقای خلاقیت و نوآوری در دانشگاه به منظور کسب مزیت اقتصادی

۲-۲- ایجاد درآمد پایدار دانش بنیان برای دانشگاه و کمک به تجاری سازی دستاوردهای محصولات دانش بنیان

۲-۳- نهادینه سازی حقوق مالکیت فکری و تقویت انگیزه مادی و معنوی در افراد جهت فعالیت هرچه بیشتر در عرصه پژوهش و توسعه فناوری و افزایش امکان تجاری سازی دستاوردها در راستای منافع عمومی، ثبت و حفاظت از دارایی های فکری دانشگاه

۲-۴- ارائه چارچوبی شفاف و تبیین حقوق و تعهدات دانشگاه، پدیدآورنده/پدیدآورندگان، حامیان در ارتباط با دارایی های فکری ایجاد شده و در نتیجه کاهش اختلافات و تعارض منافع در زمینه حقوق مالکیت فکری

ماده ۳- اصول اساسی

۳-۱- این آیین نامه بر تمام افراد اعم از اعضای هیأت علمی و غیر هیأت علمی، دانشجویان و به طور کلی بر هر شخص / اشخاصی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات دانشگاه (به استثنای موارد مرتبط با مرکز رشد) و در راستای انجام یک فعالیت تحقیقاتی مشخص (طی زمان معین که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نماید، حاکم می باشد و لازم است همه ی افراد ذیربط در بدو استخدام و یا در چارچوب قراردادهای همکاری و پروژه های تحقیقاتی یا پایان نامه ها یا رساله های مصوب، تعهدنامه مربوطه را مبنی بر قبول و رعایت مفاد این آیین نامه و ضوابط آن امضا نمایند.

۳-۲- کمیته در مورد دارایی فکری که پدیدآورنده مدعی است بدون استفاده از موضوع (بند ۱-۷ ماده ۱) تحصیل نموده، بر اساس اسناد و مدارک اظهاری تصمیم گیری می کند.

۳-۳- مالکیت تجهیزات خریداری شده و ایجاد شده در جریان اجرای پروژه، براساس قرارداد مربوطه تعیین می گردد.

۳-۴- میزان سهم پدیدآورندگان که در ایجاد یک دارایی فکری در قالب کارگروهی مشارکت داشته‌اند، قبل از ارائه تقاضا، به صورت مکتوب و به شکل درصد مشخص می‌گردد. در غیر این صورت، منافع حاصل به صورت مساوی بین آنها تقسیم خواهد شد.

۳-۵- تمام افراد داخل و خارج از دانشگاه که فعالیت آنها با استفاده از امکانات، تجهیزات و اعتبارات دانشگاه، منجر به پدید آمدن دارایی فکری شود، موظفند در اسرع وقت و قبل از هر گونه افشاء اطلاعات و یا اقدام به ثبت و نشر آنها معاونت پژوهشی دانشگاه را مطلع نمایند.

۳-۶- آن دسته از دارایی‌های فکری دانشگاه که به تشخیص کمیته قابلیت ثبت به عنوان اختراع و دیگر عناوین مشابه را دارند، باید پس از دریافت اظهارنامه ثبت توسط پدید آورنده/پدیدآورندگان، فرآیند ثبت آنها از طریق معاونت تسهیل گردد.

تبصره: آن دسته از ادعاهای اختراع که از نظر کمیته حائز شرایط لازم برای ثبت اختراع نبوده، می‌تواند با اخذ مجوز کمیته توسط پدید آورنده به ثبت برسد.

۳-۷- چنانچه دانشگاه به هر دلیل، حقوق مادی مربوط به اختراع را به مخترع واگذار نماید، دانشگاه همچنان مجاز خواهد بود تا از آن اختراع برای مقاصد تحقیقاتی، ارتقا فناوری و آموزش به صورت غیرانحصاری، غیرقابل انتقال، غیرقابل ابطال و بدون نیاز به پرداخت حق امتیاز، استفاده نماید.

۳-۸- هرگونه قرارداد در جهت کسب مجوز و یا بهره‌برداری تجاری از دارایی فکری، با نظارت معاونت انجام می‌پذیرد و کلیه اطلاعات و مستندات مربوط به آن، در معاونت ثبت و نگهداری می‌گردد.

ماده ۴- ساختار اجرایی

۴-۱- کمیته تخصصی فناوری و مالکیت فکری: سیاستگذاری، برنامه ریزی و تصمیم‌گیری در مورد حقوق مالکیت فکری و تجاری سازی در دانشگاه توسط کمیته ای به نام "کمیته تخصصی فناوری و مالکیت فکری" انجام می‌شود. اعضای این کمیته عبارتند از:

- معاون پژوهشی و فناوری: رئیس کمیته

- مدیر امور پژوهشی و فناوری: دبیر کمیته

- رئیس مرکز رشد: عضو

- رئیس گروه کارآفرینی و ارتباط با جامعه: عضو

- رئیس آزمایشگاه مرکزی؛ عضو

- رئیس گروه فناوری: عضو

- مدیر امور حقوقی: عضو

- یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده حقوق به انتخاب معاون پژوهشی و فناوری دانشگاه

تبصره ۱: در صورت لزوم و بنا به تشخیص معاونت، می توان از دو نفر صاحب نظر در حوزه موضوع جلسه دعوت به عمل آورد.

تبصره ۲: رئیس کمیته، معاون پژوهش و فناوری دانشگاه قم و دبیر آن مدیر پژوهش و فناوری می باشند.

تبصره ۳: جلسات کمیته تخصصی به صورت ماهیانه تشکیل خواهد شد و بنا به تشخیص کمیته تخصصی علاوه بر اعضای دائمی آن در صورت نیاز، مجری طرح جهت دفاع از طرح و ارائه توضیحات در جلسه حاضر خواهد شد.

۲-۴- وظایف اصلی کمیته:

۲-۴-۱- سیاستگذاری و برنامه ریزی در زمینه واگذاری یا دریافت امتیاز دارایی های فکری

۲-۴-۲- تصمیم گیری در مورد نحوه حفاظت از دارایی های فکری دانشگاه

۲-۴-۳- ارزش گذاری دارایی های فکری

۲-۴-۴- تعیین سهم هریک از ذینفعان (پدیدآورنده/ پدیدآورندگان، دانشگاه و حامی / حامیان) از حقوق حاصل از دارایی های فکری

۲-۴-۵- بررسی مقدماتی اختلافات و تخلفات احتمالی در زمینه مسائل مربوط به حقوق مالکیت فکری

ماده ۵ - ثبت، بهره برداری و تجاری سازی دارایی فکری

۵-۱- به منظور تجاری سازی دارایی های فکری، پدیدآورنده/پدیدآورندگان موظفند هرگونه اقدام در این خصوص را از طریق دانشگاه و با هماهنگی معاونت انجام دهند.

۵-۲- دستاوردهای پژوهشی و فناوری که زمینه ی بهره برداری تجاری، کسب مجوز و پروانه بهره برداری و یا زمینه ثبت حقوقی آنها وجود دارد به صورت کتبی به معاونت گزارش می شود تا ارزیابی اولیه از جهت ضرورت و قابلیت ثبت، امکان و نحوه تجاری سازی و بهره برداری و نیز ارزش گذاری انجام گیرد، سپس پرونده به کمیته ارائه می گردد و در صورت تصویب کمیته، اقدامات لازم برای ثبت و بهره برداری از دارایی های فکری به عمل خواهد آمد.

۵-۳- در هر مورد از دارایی فکری، شرایط عقد قرارداد و واگذاری حق امتیاز یا فروش و یا سایر شرایط انتفاع از دارایی، توسط دبیر کمیته تهیه و به کمیته پیشنهاد می شود و در صورت تصویب آن در کمیته در قالب یکی از شیوه ها از قبیل مشارکت در درآمد از طریق واگذاری حق بهره برداری، فروش حق امتیاز، تاسیس شرکت دانشگاهی و ... ، قابل اجرا خواهد بود.

۵-۴- توسعه دهندگان فناوری در اولویت واگذاری قرارداد حق امتیاز قرار داشته و دانشگاه در حد امکانات و شرایط در قالب کارگزار مالی از تجاری سازی دارایی فکری حمایت می کند.

۵-۵- واگذاری امتیاز بهره‌برداری از دارایی فکری متعلق به دانشگاه به اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی و غیر ایرانی در سایر کشورها با در نظر گرفتن مصالح ملی، منافع دانشگاه و همچنین با رعایت قوانین و مقررات مربوط حاکم در ایران صورت می‌پذیرد.

۵-۶- روش‌های کاری کسب درآمد از دارایی‌های فکری و درصد سهم دانشگاه و پدیدآورندگان و شرکت ثالث (حامی)، در قراردادهای فیما بین تعیین و مشخص می‌گردد. در هر صورت، درصد سهم دانشگاه نباید از ۵٪ درآمد ناخالص سالیانه حاصله کمتر باشد.

ماده ۶ - نحوه تخصیص حقوق مادی دارایی‌های فکری

۶-۱- هرگاه تجاری سازی دارایی فکری منجر به تحصیل درآمد شود، درآمد خالص باقیمانده، پس از کسر هزینه‌های انجام شده (نظیر هزینه‌های مربوط به ثبت و نگهداری اختراع، کسب مجوزها، بازاریابی و تجاری سازی)، بر اساس جدول ذیل میان ذینفعان تقسیم می‌گردد.

نوع دارایی فکری	درصد سهم	
	دانشگاه	پدیدآورنده/ پدیدآورندگان
بند ۱-۷-۱	۸۰-۶۰	۲۰-۴۰
		در صورتی که حامی/حامیان بخشی از منابع مورد نیاز جهت توسعه مالکیت فکری را تامین نماید، به نسبت درصد تامین منابع از سهم دانشگاه به مالکیت حامی/حامیان در خواهد آمد
بند ۲-۷-۱	۰-۱۵	۱۰۰-۸۵
بند ۳-۷-۱	۰-۳۰	۱۰۰-۷۰
		در صورتی که در قرارداد با کارفرمای قرارداد ارتباط با صنعت، قسمتی از مالکیت دارایی فکری ایجاد شده متعلق به کارفرما باشد، سهم پدیدآورنده/پدیدآورندگان و دانشگاه از سهم باقی مانده به نسبت تعیین شده تعلق می‌گیرد
بند ۴-۷-۱	۲۵	۷۵
بند ۵-۷-۱	۵۰	۵۰
		سهم حامی در صورت وجود، مطابق با قرارداد و یا توافق نامه منعقد شده به او تعلق می‌گیرد و سهم دانشگاه و پدیدآورنده/پدیدآورندگان بر اساس سهم باقی مانده محاسبه می‌گردد

تبصره ۱: در خصوص درآمدهای حاصل از سایر دارایی‌های فکری مانند تولید مقاله، کتاب، نظریه، آثار هنری و... کمیته با توجه به نقش دانشگاه و پدیدآورنده/پدیدآورندگان در ایجاد دارایی فکری در مورد سهم آنها تصمیم‌گیری خواهد کرد.

۶-۲- تعیین سهم نهایی هر یک از ذینفعان، بر اساس میزان استفاده از امکانات و منابع دانشگاه و یا فکر پدیدآورنده و همچنین توجه به شرایط اقتصادی و دیگر معیارهای مشابه بر عهده کمیته خواهد بود.

تبصره ۲: چنانچه پدیدآورنده به سازمان دیگری منتقل و یا همکاری وی با دانشگاه خاتمه یابد، برای پرداخت سهم متعلق به وی طبق قرارداد مربوطه، در موعد مقرر عمل می‌شود.

ماده ۷- حقوق معنوی دارایی‌های فکری

۷-۱- حق بر نام دارایی فکری متعلق به پدیدآورنده می‌باشد و سایر حقوق معنوی (مانند حق افشاء، حق دسترسی، حق عدول، حق تمامیت اثر و ...) نیز چنانچه به نحو دیگری در قرارداد یا مجوز کمیته بیان نشده باشد، متعلق به پدیدآورنده خواهد بود.

ماده ۸- حل و فصل اختلافات

۸-۱- کمیته وظیفه حل و فصل اختلافاتی که ممکن است بین دانشگاه، پدیدآورنده یا پدیدآورندگان دارایی فکری و یا حامی پیش‌آید را با حضور طرفین و یا نمایندگان آنها به عهده دارد. در صورت عدم حصول توافق، موضوع به مراجع ذی صلاح ارجاع داده می‌شود.

این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۸ ماده و ۶ تبصره در جلسه مورخ شورای پژوهشی و فناوری دانشگاه و جلسه مورخ هیأت رئیسه دانشگاه و جلسه مورخ کمیسیون دائمی هیأت امنای و جلسه مورخ هیأت امنای دانشگاه به تصویب رسیده است و از تاریخ لازم‌الاجرا است